

Natuurgrond Drenthe

Beheerplan cluster 15

Bosgroep Noord-Oost Nederland u.a.

Colofon

Opdrachtgever:	Provincie Drenthe
Titel:	Natuurgrond Drenthe Beheerplan cluster 15
Status:	Definitief
Datum:	26 februari 2026
Auteur(s):	F. Rotman
Controle:	R. Diertens
Foto's:	F. Rotman
Redactie:	D. Flier
Projectnummer:	25.30.4854.05

© Coöperatie Bosgroep Noord-Oost Nederland u.a.

Balkerweg 48

7738 PB Witharen

t (0523)745700

e noordoost@bosgroepen.nl

www.bosgroepen.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Kwalitatieve verplichting	4
1.3	Het object	4
2	Gebiedsbeschrijving	6
2.1	Huidige situatie	6
2.2	Historie	9
2.3	Abiotische waarden	10
2.3.1	Bodem	10
2.3.2	Hoogte	11
2.3.3	Hydrologie	11
2.4	Biotische waarden	12
3	Beleid	13
3.1	Provinciaal natuurbeleid	13
3.2	Natuurbeheer	13
4	Beheer	15
4.1	Ambitie	15
4.2	Uitgangspunten	16
4.3	Beheeradvies	16
	Bronnen	19
	Bijlage 1 – Kwalificerende soorten	20
	Bijlage 2 – Criteria graslandtypen	21

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De provincie koopt, verkoopt, ruilt, beheert en ontwikkelt gronden en draagt zo bij aan beleidsdoelstellingen voor natuur, water, klimaat en landbouw in het landelijk gebied. Dit staat uitgebreid beschreven in de Nota Grondbeleid 'Grond in transitie', 2024.

Dit rapport is een beheerplan voor het kadastrale perceel Diever 00 B3843. Het perceel heeft het geambieerde natuurbeheertype N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland. In dit beheerplan wordt het perceel en de omgeving besproken en wordt ingegaan op het geambieerde natuurbeheertype en het bijbehorende beheer.

Dit beheerplan is gebaseerd op een bureaustudie en een veldbezoek. Tijdens de bureaustudie zijn diverse kaartbronnen geraadpleegd, waaronder historische topografische kaarten, bodem- en hoogtekaarten, gegevens over hydrologie en geomorfologie van het gebied en zijn omgeving. Daarnaast is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) gebruikt om inzicht te krijgen in de aanwezige flora en fauna. Het veldbezoek bestond uit een verkenning van het gebied en een inventarisatie van abiotische en biotische waarden.

1.2 Kwalitatieve verplichting

Het perceel is door de provincie Drenthe aangemerkt als natuur. Bij de verkoop van het perceel wordt hierop een kwalitatieve verplichting gevestigd. In de kwalitatieve verplichting is opgenomen welk natuurbeheertype als doelstelling voor dit perceel geldt. In de kwalitatieve verplichting staan ook de voorwaarden waaraan de grondeigenaar moet voldoen om het natuurbeheertype in stand te houden, dan wel om dit natuurbeheertype te ontwikkelen. Deze kwalitatieve verplichting blijft gelden bij doorverkoop van de gronden.

1.3 Het object

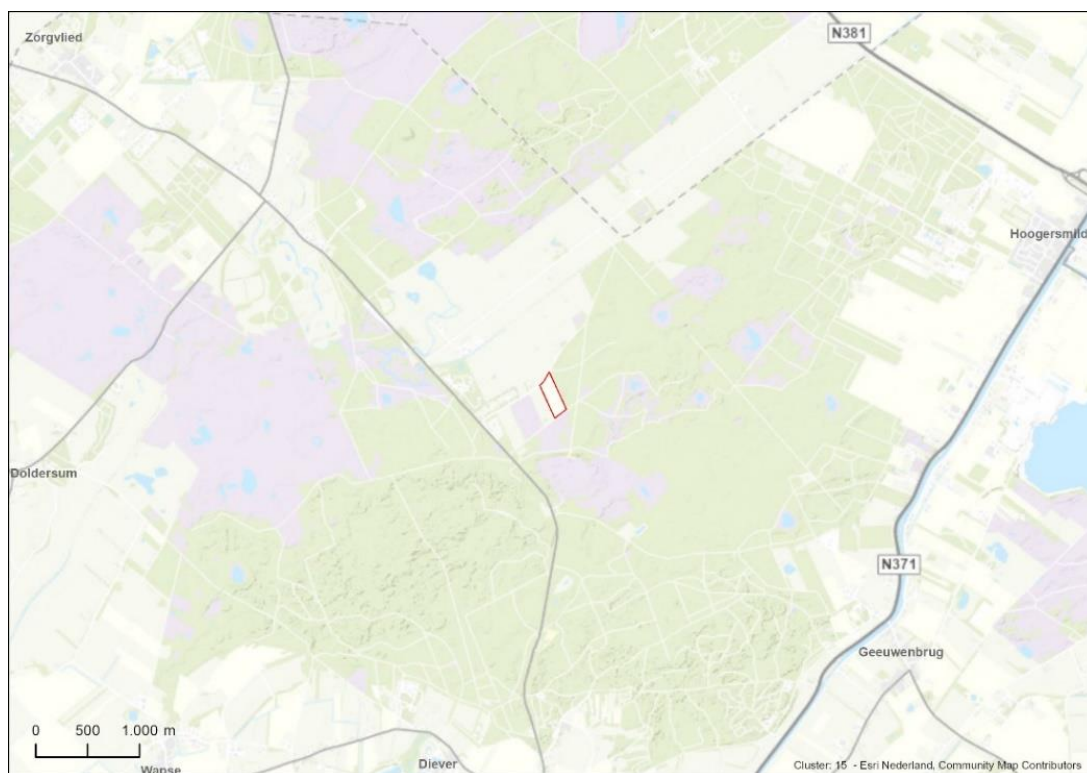
Het perceel Diever 00 B3483 (hierna 'het perceel') ligt ten noorden van Diever. Het perceel is onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en ligt middenin Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld (figuur 1). Dit Natura 2000-gebied kenmerkt zich door zijn uitgestrekte bossen met heide en vennen.

Rondom grenst het perceel aan de natuurgronden van Staatsbosbeheer bestaande uit bos, heide en natuurgasland. Daarnaast bevinden zich in de omgeving enkele campings.

Direct ten oosten van het perceel ligt een grafheuvel die dateert uit het Laat-Neolithicum tot en met de IJzertijd. Aan de zuidzijde van het perceel bevindt zich een wandelpad met een beukenlaan; langs de noordzijde loopt de weg De Streng.

Op figuur 2 is het kadastrale perceel weergegeven. Het perceel heeft een oppervlakte van 5,51 hectare.

Figuur 1. Ligging van het perceel

Figuur 2. Het kadastrale perceel Diever 00 B3843

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Huidige situatie

Het perceel was tot voor kort in gebruik voor agrarische doeleinden en is daarbij wisselend gebruikt als grasland en maisakker. Momenteel bestaat het perceel uit grasland. Recent is het perceel ingezaaid en akkerkruiden domineren, hierdoor is het perceel soortenrijk. De vegetatie laat een wisselend beeld zien, de westzijde van het perceel heeft een openstructuur met een lage bedekking van gras met relatief veel Jakobskruid. Het oostelijke deel heeft een meer gesloten structuur met een hogere bedekking van grassen. Gestreepte witbol is dominant en kruiden komen verspreid voor. De zuidkant van het perceel ligt duidelijk lager, hierin is pitrus dominant aanwezig. Deels is het pitrus neergeslagen en vormt het een dichte mat. Sporadisch groeit hier kleine lisdodde, geoorde wilg, kruipende boterbloem en Canadese fijnstraal tussen de pitrus. De aanwezige soorten duiden op voedselrijke omstandigheden.

In een representatief telvak van 5 x 5 meter in het oostelijk deel zijn 27 soorten waargenomen. Soorten als klapproos, korenbloem, gele kamille, vlas zijn hierin waargenomen

verder groeien er op het perceel echte kamille, kaal knopkruid, Jakobskruid en Canadese fijnstraal.

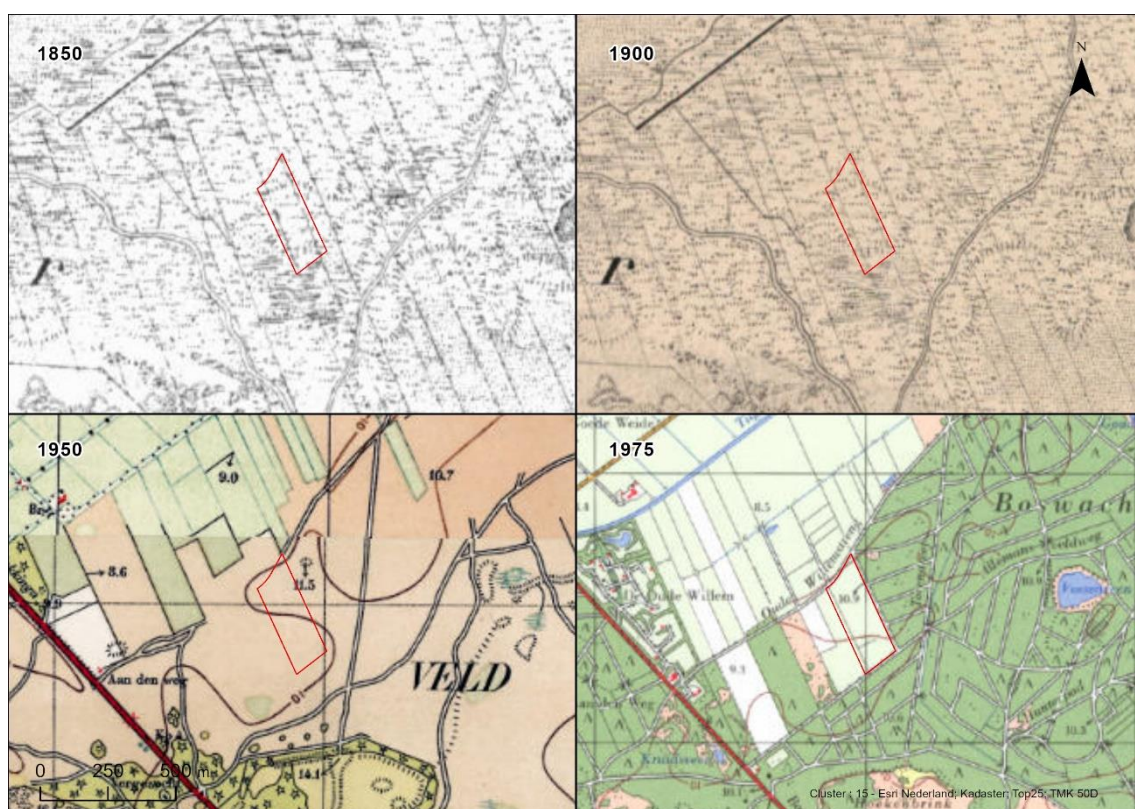
Figuur 3– 5. Impressie van Cluster 15 in november.

2.2 Historie

Het perceel en omgeving bestond voor een lange tijd uit woeste grond met heide, stuifzand en vennen en was onderdeel van het Dieverveld (figuur 6). Met name het gebied ten zuiden van het perceel behoorde tot een groot stuifzandgebied genaamd het Dieverder Zand.

Rond 1920 werden ten noorden van het perceel sloten aangelegd en werd dit gebied ontgonnen voor landbouw. Rond deze tijd werd ook gestart met de aanplant van grootschalig bos, onder andere op het Dieverder Zand.

Rond 1950 werd er steeds meer bos aangeplant rondom het perceel. In de jaren zestig is het perceel zelf ontgonnen en werd het in gebruik genomen als akker. In de jaren die volgden werd het perceel verder verkavelt en werd het afwisselend gebruikt als akker of grasland.

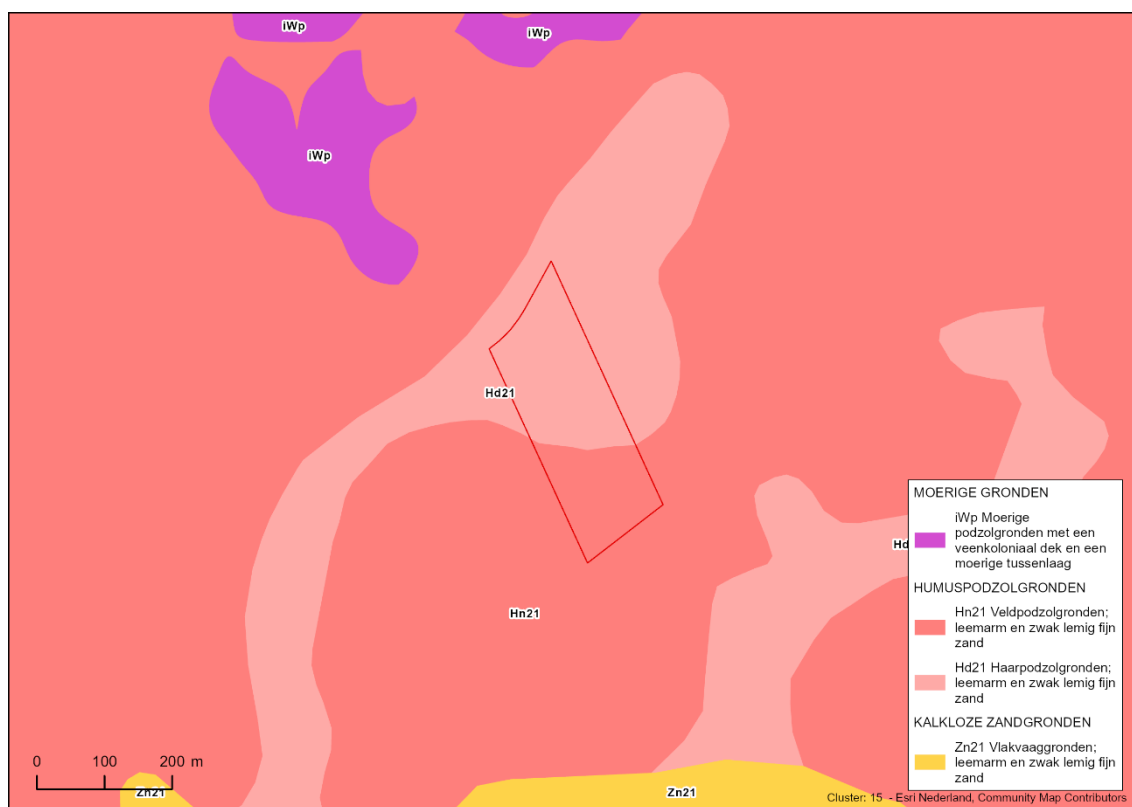
Figuur 6. Historische kaarten van het gebied. Van linksboven naar rechtsonder; 1850, 1900, 1950 en 1975.

2.3 Abiotische waarden

2.3.1 Bodem

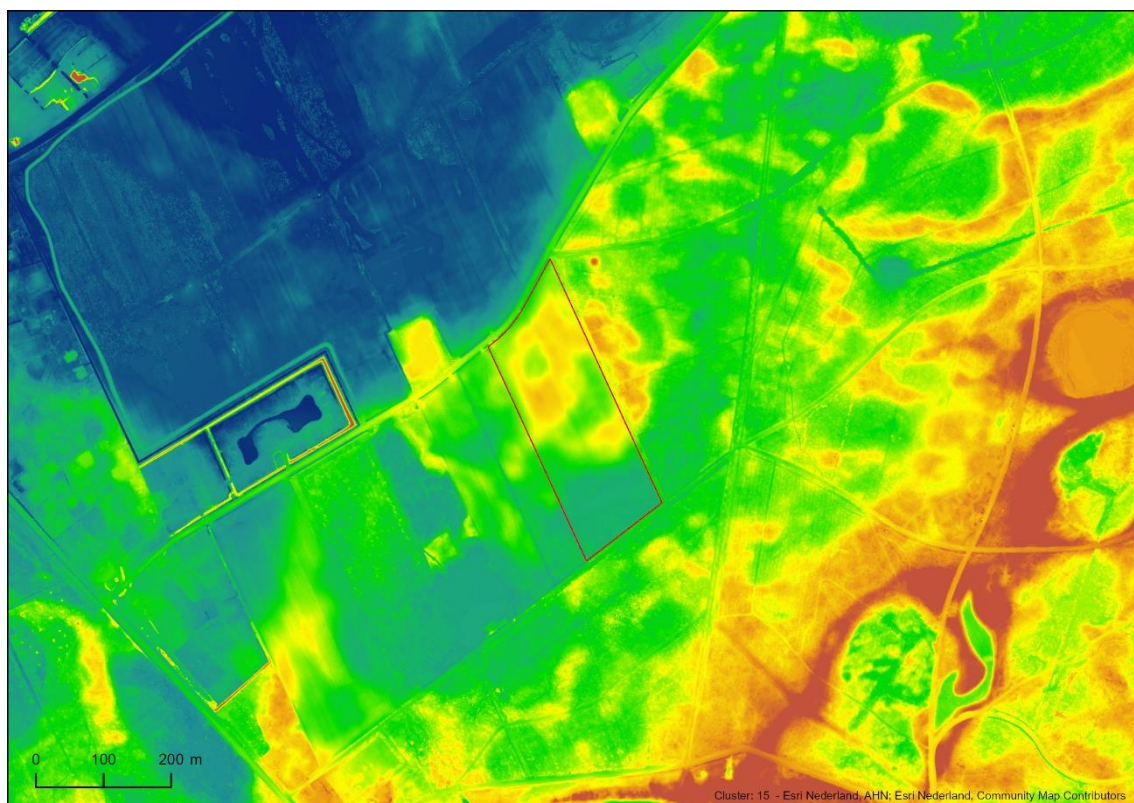
De bodem in het noorden van het perceel bestaat uit haarpodzolgronden met leemarm en zwak lemig fijn zand. Dit bodemtype is van nature schraal en droog en is kenmerkend voor dekzandgebieden. In het lager gelegen zuidelijke deel ligt een veldpodzolgrond. Dit bodemtype is ontstaan onder vochtige omstandigheden waarbij grondwater in het verleden hoog in het bodemprofiel kwam.

Figuur 7. Bodemkaart van de percelen.

2.3.2 Hoogte

Het perceel ligt in een dekzandgebied met landduinen en uitblazingskommen. Door zandafzetting en verstuviging door wind in het verleden is het perceel reliëfrijk. De hoogste delen bevinden zich in het noorden van het perceel en liggen op circa 11,04 m boven NAP. De laagste delen liggen in het zuiden en bevinden zich op circa 9,48 m boven NAP. Het perceel loopt daardoor van noord naar zuid af.

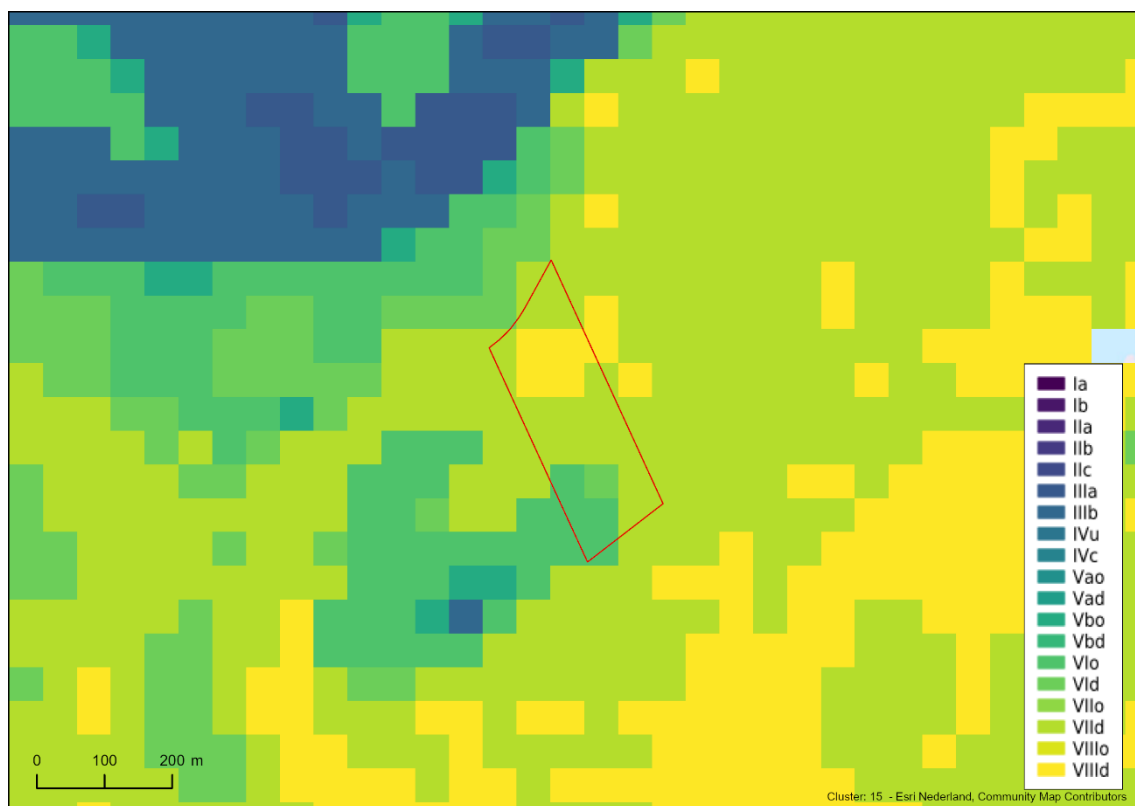
Figuur 8. Hoogtekaart van het gebied.

2.3.3 Hydrologie

Grondwaterstanden, zoals weergegeven in figuur 9, geven een indicatie van de gemiddelde niveaus van het grondwaterstand van voor de inrichting.

De grondwaterspiegel varieert in het perceel van noord naar zuid. De grondwaterstand varieert in het hogere deel tussen grondwatertrappen VIId en VIId. De gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) ligt hier tussen de 80–140 cm onder het maaiveld. De gemiddelde laagste grondwaterstand (GLG) ligt meer dan 180 de cm onder het maaiveld. In het lagere

deel van het perceel is de grondwatertrapwaarde Vlo te vinden, wat neerkomt op een GHG van 40–80 cm en GLG van 120–180 cm beneden maaiveld.

Figuur 9. Grondwatertrappen van het perceel, die een indicatief beeld geven van de grondwaterstanden.

2.4 Biotische waarden

Aan de hand van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is een selectie gemaakt van kwalificerende SNL-soorten van het geambieerde natuurbeheertype (N12.02) die in en rond de betreffende percelen zijn waargenomen in de afgelopen 10 jaar, binnen een oppervlakte van één vierkante kilometer.

Uit de omgeving van het perceel zijn verschillende kwalificerende soort bekend van het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland: hooibeestje, bruin zandogje, zwartsprietdikkopje en grot ratelaar. Waarnemingen op het perceel zelf ontbreken momenteel.

In bijlage 1 is een lijst opgenomen met kwalificerende soorten voor natuurbeertype N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland.

3 Beleid

3.1 Provinciaal natuurbeleid

Drenthe heeft een groot aantal waardevolle natuur- en cultuurlandschappen, waaronder veertien Natura 2000-gebieden en drie Nationale Parken. De provincie wil deze natuur versterken en toekomstbestendig maken. De Natuurvisie 'Gastvrije natuur 2040' geeft hiervoor de beleidskaders.

Volgens het Natuurpact (2013) zijn de provincies verantwoordelijk voor de uitvoering van het natuurbeleid, waaronder de aanleg en inrichting van het Natuurnetwerk Nederland (NNN): een samenhangend netwerk van bestaande en nieuwe natuur, ecologische verbindingen en agrarische gebieden met hoge natuurwaarden. De NNN-kaart wordt jaarlijks door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Ontwikkeling van het NNN richt zich op het verbinden van natuurgebieden en het verbeteren van de milieucondities in de natuurgebieden, onder andere door de aankoop en omvorming van landbouwgronden naar natuur.

Bos en landschapselementen zoals bossingels zijn belangrijk voor natuur- en klimaatdoelen. De Drentse Bomen- en Bossenstrategie geeft invulling aan de landelijke strategie door in te zetten op extra CO₂-vastlegging, biodiversiteitsversterking en een robuuster landschap, met een ambitie van minimaal 10% extra CO₂-vastlegging in 2030.

3.2 Natuurbeheer

De provincie wil de natuurwaarden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) behouden en versterken. Hiervoor verleent zij subsidie via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL), dat natuurbeheertypen koppelt aan vaste beheervergoedingen. Deze beheervergoedingen worden per natuurbeheertype op landelijk niveau vastgesteld op basis van het gemiddeld benodigde beheer voor instandhouding van dit natuurbeheertype.

Het provinciale Natuurbeheerplan, inclusief beheertypenkaart en ambitiekaart, vormt de basis voor subsidieaanvragen voor beheer, inrichting en realisatie van nieuwe natuur. De beheertypenkaart toont alle Drentse natuur onderverdeeld in natuurbeheertypen (Index Natuur en Landschap, INL), waarop subsidie voor een periode van zes jaar kan worden aangevraagd. De ambitiekaart geeft aan waar nieuwe natuur ontwikkeld moet worden en welke doelen gelden voor bestaande en nieuwe natuurgebieden.

Het SNL is bedoeld als vergoeding voor het reguliere beheer. In voorkomende gevallen kan via de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) de investeringen in inrichting en omvorming worden vergoed.

Beheersubsidie is beschikbaar voor Terrein Beherende Organisaties (TBO's), natuurcollectieven en gecertificeerde particulieren. Particulieren met minder dan 150 hectare moeten zich bij een collectief aansluiten, bijvoorbeeld via Bosgroep Noord-Oost Nederland of het Natuurcollectief Drenthe.

4 Beheer

Hieronder volgt een algemene beschrijving van het geambieerde natuurbeheertype N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland.

4.1 Ambitie

Het geambieerde natuurbeheertype voor het perceel is N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland. N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland omvat droge tot vochtige, matig voedselrijke tot voedselrijke graslanden. De vegetaties kunnen variëren van bloemrijke schrale typen tot wat meer grazige vegetaties. Tot kruiden- en faunarijk grasland behoren graslanden die zich in verschillende fasen kunnen bevinden, van net omgevormde Engels raaigraslanden tot goed ontwikkelde kruidenrijke graslanden. In het natuurbeheertype zijn grassen dominant maar kruiden en mossen hebben een oppervlakte aandeel van tenminste 20%.

Bij N12.02 Kruiden- en faunarijke graslanden van een goede kwaliteit is sprake van een gevarieerde structuur en een kruidenrijke graslandbegroeiing die rijk is aan kleine fauna. Er is afwisseling van lage en kruidenrijke delen met plaatselijk ruigere delen met struweel, open plekken en incidenteel variatie in vochtigheid.

Goed ontwikkelde kruiden- en faunarijke graslanden zijn van groot belang voor de biodiversiteit. De variëteit aan grassen (o.a. gewoon reukgras, rood zwenkgras en gewoon struisgras) en kruiden (o.a. echte koekoeksbloem, madeliefje, vertakte leeuwentand, witte- en rode klaver en gewone brunel) bieden habitat aan verscheidene vlinders en insecten. De insecten die worden aangetrokken vormen op hun beurt weer een aantrekkelijke voedselbron voor (broed)vogels. Ook kleine zoogdieren en reptielen maken gebruik van dit type graslanden.

Voor het beoordelen van het grasland is gebruik gemaakt van de methode zoals beschreven in de veldgids 'Ontwikkelen van kruidenrijk grasland' (Schippers, Bax, & Gardeniers, 2023). De beoordeling van de graslanden vindt plaats op basis van de vegetatie, met specifieke aandacht voor de verspreiding van kruiden en grassen, de vegetatiestructuur en de dominante grassoort. Dit kan eventueel worden aangevuld met een telvak van 5 × 5 meter waarin het aantal verschillende soorten wordt geteld.

Bij de methode van Schipper worden 5 graslandtypen onderscheiden. Graslandtype 0, 1 en 2 zijn in feite nog ontwikkelfasen voordat sprake is van kruiden- en faunarijk grasland. Graslandtype 3 uit de methode Schippers is de minimale basiskwaliteit van kruiden- en

faunairijk grasland. De criteria voor de verschillende graslandtypen, zoals gehanteerd in de methode voor het beoordelen van de graslanden, zijn opgenomen in bijlage 2.

4.2 Uitgangspunten

N12.02 Kruiden- en faunairijk grasland

De volgende uitgangspunten worden bij het beheer van dit natuurbeheertype nagestreefd:

- Grasland waarin grassen dominant zijn en kruiden een minimaal oppervlakte aandeel van 20 procent hebben.
- Een gevarieerde structuur, waarbij tussen de 5 en 20 procent van het oppervlakte bestaat uit struweel.
- Een hoge diversiteit aan soorten, van onder andere planten, insecten, vlinders en vogels.

In tabel 1 zijn op basis van de uitgangspunten een slecht en goed ontwikkeld N12.02 kruiden- en faunairijk grasland beschreven.

Tabel 1. Omschrijving slecht- en goed ontwikkelde kruiden- en faunairijke graslanden (Bij12, 2025).

Slecht ontwikkeld	Goed ontwikkeld
De vegetatie is eentonig en soortenarm. Grassen domineren, en kwalificerende soorten komen niet voor of nemen in aantal af.	Homogene kruidenrijke graslandbegroeiing met kwalificerende soorten.
Er is beperkt tot geen structuurverschil aanwezig, struweel en ruigte komt niet voor.	Structuurvariatie van korte en hoge vegetatie met plaatselijk struweel en ruigte.
Toename van ruigtesoorten zoals grote brandnetel, ridderzuring en akkerdistel.	Het grasland vertoont een afwisseling van grassoorten en een grote rijkdom aan kruiden. Kruiden en mossen beslaan gezamenlijk minimaal 20% oppervlakte.

4.3 Beheeradvies

Beoordeling graslandtype

Het grasland voldoet momenteel niet aan de SNL-criteria voor een goed ontwikkeld kruiden- en faunairijk grasland (tabel 1). Alhoewel de kruidenrijkdom plaatselijk hoog is, voldoet de vegetatie momenteel grotendeels niet aan het gewenste beeld en duiden de soorten op voedselrijke omstandigheden. Het grasland is recent ingezaaid met een mengsel waarvan de

samenstelling onbekend, maar vermoedelijk een akkerkruidenmengsel. Dit zorgt voor een hoog aantal kruiden.

Daarnaast komt in het lagere deel pitrus dominant voor dat deels een dichte afgesloten liggende vegetatie vormt waar andere soorten niet tot ontwikkeling kunnen komen. Kwalificerende plantsoorten ontbreken hierdoor. Daarnaast ontbreekt structuur, zoals struweel of solitaire bomen, die van belang is voor het voorkomen van fauna.

Op basis van voorgaande kan gesteld worden dat het perceel ontwikkelingsbeheer behoeft om een kruidenrijke graslandvegetatie te ontwikkelen die voldoet aan de SNL-criteria.

Ontwikkelingsbeheer

In de ontwikkelingsfase van een grasland richt het beheer zich op verschraling en ontwikkeling van een kruidenrijke vegetatie welke past bij het natuurbeheer- en bodemtype. Hiervoor zijn de volgende beheermaatregelen van toepassing:

- Maaien en afvoeren, eerste maaibeurt in de tweede helft van mei. Optie tweede maaibeurt in augustus;
- Delen met dominantie van pitrus maaien voor 15 juni (voor de zaadzetting), gevolgd door tweede maaibeurt in oktober – november. Beschadiging van de zode (insporing) moet daarbij voorkomen worden. Zonodig maaien met aangepast materieel;
- Bemesting in alle vormen is in de ontwikkelingsfase naar een grasland niet toegestaan;
- (Na)beweiding van graslanden is in de ontwikkelingsfase niet toegestaan. Tenzij dit na de laatste maaibeurt nodig is om het perceel kort de winter in te laten gaan (maximaal 1,5 GVE/ha);
- Het gebruik van klepelmaaiers en maai-zuigcombinaties is vanwege hun negatieve effect op plant- en insectendiversiteit niet toegestaan. Maaien met een cyclomaaier of een andere, minder intensieve, maaimethode zijn betere alternatieven.

Instandhoudingsbeheer

Om van ontwikkelingsbeheer over te gaan naar instandhoudingsbeheer moet minimaal 20% van het oppervlakte ingenomen worden door kruiden en mossen. Een indicatie hiervoor is dat minimaal 15 verschillende soorten voorkomen in een representatief telvak van 25m², waarbij het aantal soorten kruiden hoger is dan de aanwezige grassoorten. De vegetatie bestaat daarbij uit een fijn mozaïek van kruiden en grassen en de jaarproductie is afgenomen tot 5 – 7 ton droge stof per hectare.

Het beheer richt zich op een toename van de biotische kwaliteit. Een toename van aantal en soorten (kwalificerende) kruiden en structuur variatie in de vorm van struweel, kleine bosje en solitaire bomen dragen hierin bij.

Onderstaande beheermaatregelen dragen bij aan deze doelstellingen:

- Maaien en afvoeren, eerste maaibeurt vanaf half juni. Optie 2^e maaibeurt in september;
- Alternatief voor 2^e snede is nabeweiding (maximaal 1,5 GVE/ha);
- Jaarlijks op wisselende plekken 15–20% van het terrein niet maaien. Overweeg sinusbeheer met slingerende maaipaden, waarbij per maaibeurt circa 40% van de vegetatie blijft staan. Deze manier van graslandbeheer is gunstig voor insecten zoals (kwalificerende) dagvlinders;
- Bemesting in alle vormen is niet toegestaan. Indien bemesting (ruige stalmest of bekalking) noodzakelijk is ten behoeve van de instandhouding van het grasland, dient hiervoor een schriftelijk verzoek bij de provincie Drenthe te worden ingediend. In het verzoek moet, op basis van vegetatie- en bodemonderzoek, worden gemotiveerd waarom de voorgestelde vorm van bemesting noodzakelijk is voor de instandhouding van het natuurperceel;
- Het gebruik van klepelmaaiers en maai–zuigcombinaties is vanwege hun negatieve effect op plant- en insectendiversiteit niet toegestaan. Maaien met een cyclomaaier of een andere, minder intensieve, maaimethode zijn betere alternatieven.
- Solitaire struiken en bomen, ruigte en struweel sparen, laten ontwikkelen of aanplanten tot maximaal 10% van de oppervlakte ten behoeve van fauna.

Bronnen

Bij12.nl. N12.02 Kruiden- en faunarijkgasland. Geraadpleegd op 1 december 2025.

Bosgroepen. 2025. Beheerrichtlijn Kruiden- en faunarijkgasland (N12.02)

Prolander. 2019 Inrichtingsplan Geelbroek

Schippers, W., Bax, I., & Gardeniers, M. (2023). Ontwikkelen van kruidenrijk grasland. Ede: Samenwerkende Uitgevers vof.

Bijlage 1 – Kwalificerende soorten

N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland

Vaatplanten: Bochtige klaver, Echte koekoeksbloem, Gewone brunel, Gewone margriet, Grote ratelaar, Kamgras, Karwijvarkenskervel, Klavervreter, Klein vogelpootje, Knolvossenstaart, Knoopkruid, Moerasstruisgras, Muizenoor, Polei, Spits havikskruid, Waterkruiskruid, Witte munt, Zwarte zegge

Dagvlinders: Argusvlinder, Bruin blauwtje, Bruine vuurvlinder, Bruin zandoogje, Geelsprietdikkopje, Groot dikkopje, Hooibeestje, Kleine parelmoervlinder, Zwartsprietdikkopje

Bijlage 2 – Criteria graslandtypen

Type	Graslandtype	Soorten per 25 m2	Verhouding grassen en kruiden	Opbrengst (ton ds/ha/jr) ¹	Omschrijving
0	0 – Engels raaigrasland	5 – 10	Grassen ≈ kruiden	>10	Uniforme begroeiing, voornamelijk sterk glanzend gras (60 –80% bedekkend).
1	1 – Grassenmix	10 – 15	Grassen > kruiden	8 – 10	Lappendeken van verschillende grassen, enkele kruiden in haarden (grof mozaïek).
2d	2d – Dominant-stadium	10 – 12	Kruiden ≈ grassen	6 – 8	Zwaar gewas witbol, dravik of vossenstaart (>50% bedekkend).
2	2 – Grassenmix-plus	12 – 17	Kruiden ≈ grassen	7 – 9	Meerdere verspreide kruiden.
3	3 – Gras-kruidenmix	15 – 25	Kruiden > grassen	5 – 7	Fijn mozaïek van kruiden en grassen.
4	4 – Bloemrijk grasland	20 – 40	Kruiden >> grassen	3 – 6	Fijn mozaïek van grassen en talrijke kruiden.
5	5– Schraalland	> 25	Kruiden >> grassen	< 5	Mozaïek van vooral laagblijvende, stugge geel-, grijs- en blauwgroene planten (zeggen, russen).

Noot: Aangepast overgenomen uit Schippers, Bax, & Gardeniers, 2023.

---

¹ ds / ha/ jr = droge stof per hectare per jaar

bosgroepen.nl

